

זמן תפס"ן

זמן תפס"ן מכוון למקצב הזמן של הנוער,
ומהווה במה לאפשרות הופעתו של שיח חדש
שז'אק לאקאן כינה "הכאב של הנוער"

גיליון 49 | היות תלמיד | 5 בפברואר 2022

2	רות בנג'ו	דבר המערכת:
3	רשף כץ	תגובה לגיליון 48, על המפגש בתפס"ן עם בני הנוער
4	חלי גוילי	תגובה לגיליון 48, על המפגש בתפס"ן עם בני הנוער
6-4	אסף מנור	זמן תפס"ן - תגובה לגיליון 48, על המפגש בתפס"ן עם בני הנוער
7	אלמה קוגון כהן	כסאות מוזיקליים
8	יאנה אברהמיאן	המקום, הזמן והתלמיד
9	אחמד פטימי	מיהו תלמיד?
10	תניה גנאדרי	היכן אנחנו אמורים להרגיש תלמידים?
14-11	דניאלה סער	הנשרה תחת הנשרה: לומר את המילה האחרונה
17-14	ניקול לימאנס	קנאתה של אחות, פרק אחרון
17	ניקול לימאנס	אחרית דבר על הסיפור קנאתה של אחות

זמן תפס"ן הוא כתב העת של עמותת תפס"ן: תחנה פסיכואנליטית לנוער
עורכים: רות בנג'ו, מוניב סבית

מערכת: (בני נוער) מישיל גובראן גנאדרי, אלמה קוגון כהן, איתי עשהאל

דבר המערכת

רות בנגיו

גיליון זה הוקדש לעדותם של בני נוער על היות תלמיד, שאולי מתכתב גם עם גיליון 5, המורה, שכן בשיחות עם התלמידים, על עדותם ל-מה זה להיות תלמיד: ניתן היה לחוש ברגעים הסינגולריים של ל-היות תלמיד בדיוק כפי שה-היות מורה הנו רגע סינגולרי של המפגש של המורה מתוך הרצף של ההוראה. כך נשאלת השאלה האם באמת ניתן לצפות מתלמיד שיושב בכיתה להיות תלמיד במהלך שמונה שעות? האם מתוך כך נוכל ללמוד כי ישנם רגעים שבו מתהווה התלמיד, בהפרעתו או בשאלתו? כמו גם השאלה האם מורה יכול להיכנס לכיתה ועוד כיתה, שיעור אחר שיעור במשך שמונה שעות במהלך היום, במהלך כל השבוע ולא להישאר "על הרצף"? קרי, לפספס את רגעי המפגש, לפעול כאוטומטון? מתוך העדויות והשאלות שעלו מתוכן אנו נכנסים גם לשאלת המקום והזמן. מהו המקום של ה-היות תלמיד? מהו הזמן של כל תלמיד בכיתה? לא פרסמנו כאן את כל העדויות שנאמרו אך הדים של מילים כגון, הסבל של התלמיד, הרגע של הערות או הרגע של ההרדמות של התלמיד מול הקול של המורה, הכיסא והמיקום כמקום שמאפשר או לא מאפשר את דיבורו של התלמיד, הסמבלנט של התלמיד הושמעו לאוזנינו. מעט מהנימה הזו תוכלו לקרא בגיליון זה מתוך העדויות. כמו גם את תגובתם של חברי תפס"ן אשר השתתפו במפגש שיח עם קבוצת בני הנוער "מדברים בתפס"ן" ותגובתה של דניאלה סער לראיון עם אדם ורטה וספיר סבח בכאן חדשות "השבוע עם גאולה אבן סער" ששודר ב-22/1/22.

גיליון זה ילווה בתמונות שצולמו על ידי ורה אלעד ביום ההשקה החגיגי של ספרו 'פרשת איקרית וברעם בראי הפסיכואנליזה' של מוניב סבית. ההשקה התרחשה באיקרית ב-7/1/22. התמונות, פרי זווית עיניה של ורה אלעד יכולות גם להזכיר לנו רגעים שנתפסו ויצרו מפגש עם הכפר איקרית, עם אנשי איקרית, עם צעירי איקרית או עם המילה איקרית אשר גבריאל דהאן הגה גם עיקרית שרק העברית יכולה ללמד אותנו על כך שכולנו עקורים.

תגובות מפי חברים לגיליון 48 על המפגש
בתפס"ן

רשף כץ

המינגווי פעם כתב: "The world is a fine place and worth fighting for".
זה בשירות החלק השני של הטענה הזו שהחלטתי להישאר למפגש בתפס"ן באותו ערב, שכן לא

הגיעה אליי ההודעה על מועד המפגש
והיו לי כמה עניינים בוערים. זה זמן רב
שיש לי קושי עם החלק הראשון של
הטענה ולמעשה אני לא זוכר עת שבה
לא היה לי. אבל הגעתי למעין פשרה
איתה כך שאני מלקט ממצאים לכאן או
לכאן, בעדה ונגדה.

המפגש איתכם היה מרתק. נערות
ונערים, בשעת ערב, מגיעים לשוחח
איתנו על עניינים בדברים שהיה אפשר
לחשוב שחלפו מהעולם: על אבל כמנוע
ליצירה, על כתיבת סיפור בהמשכים
בגלל ההנאה שבכך, על תופעות הלוואי
וההפתעות שבכתיבה ועל אומץ!
(האומץ להשמיע ואפילו רק להגיע).
בימים שנידמה לי שכולם כבר וויתרו
על יצירה ללא רווח מידי לטובת
השיכוך שבצריכה, התרשמתי שנתקלתי
בממצא נוסף שמקומו בצד שבעד חלקה
הראשון של הטענה.

חלי גילי

לפני כמה שבועות היה לי הכבוד והעונג להשתתף במפגש בין חברי תפס"ן ובני נוער וחברי מערכת תפסן צעירים בתפס"ן ברחוב אנגל. למפגש הגעתי "במקרה" – תוך כדי הלימודים בתפסן שמעתי על הפגישה, ביטלתי את התוכניות שהיו לי לאותו ערב (פגישה עם קבוצת הורים שבועית שאני הולכת אליה) ונשארתי למפגש. אולי בגלל שלא התכוננתי למפגש, או בגלל שאין לי שום היכרות מקדימה עם הצעירים שהגיעו למפגש, הרגשתי כל הזמן כמו "אאוטסיידרית". תחושה שמלווה אותי מאז צעירותי.

מנקודת המבט החיצונית שלי, שמת לי לב לכמה דברים: הראשון, שכולם היו ממש בעניין, והייתה אווירה שמחה מלאת סקרנות. הדבר השני הוא שמבלי הנחיה מסודרת, יותר מביך עבורי לתפוס מקום. הדבר השלישי ששמתי לב אליו הוא חוסר הסימטריה בין מבוגרים וצעירים, בעיקר סביב

הבקשה שכל אחד מהצעירים יציג את האמנות/הפעולה שלו.

יצאתי מהמפגש עם תחושה מעורבת – מצד אחד ממש שמחתי להשתתף, ושמחתי להכיר את כולם ולהיות חלק מהיזומה המעולה הזו של רות והתלמידים שלה. מצד שני – הרגשתי שזה לא בשבילי, שאולי לא הבנתי משהו, כי לא הצלחתי להשתתף ולהיות חלק.

אני מתכוונת להמשיך להגיע למפגשים, מסקרן אותי מאוד לאיזה כיוון הם ילכו ובאיזה אופן נצליח לנסח לעצמנו את הקשר הזה בין המבוגרים והמבוגרים הצעירים בתפסן. אני מצפה להכיר את כולם יותר לעומק ולהראות גם את עצמי.

זמן תפס"ן - אסף מנור

בפגישתנו האחרונה (והראשונה), דיברנו על מושג הזמן. במהרה התבררו שתי עמדות ביחס אל הזמן. הראשונה, הייתה זו שרואה את הזמן כמשהו שקיים ומתוך כך כמשאב, כמה שניתן לבזבז, לאגירה וכו'. השנייה, היא שהזמן הוא דבר-מה שנוצר, שהוא נגזרת של המעשה. אלו שתי גישות שונות מאוד למושג הזמן.

הדיון שהתפתח בינינו בנושא הזכיר לי את הגישות השונות של ניוטון ולייבניץ אודות הזמן והמרחב. מבין שלל הדברים שהללו אחראים להם גם מפורסמים בכך שהם המציאו את החדו"א (חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי) שכולם לומדים בלימודי המתמטיקה בתיכון. השניים חיו באותה תקופת זמן ובאופן די מדהים המציאו את אותו דבר באופן עצמאי וללא ידיעה על עבודת האחר.

הגישה של ניוטון היא גישה מאוד רווחת ביחס לזמן, והיא למעשה זהה לעמדה הראשונה אותה ציינתי שהופיעה בדיון שלנו. גישה זו גורסת שהזמן והמרחב הם כמו מכלים. האובייקטים השונים מתקיימים במרחב כאשר המרחב הוא כבר נתון הוא המסגרת שבו הדברים מופיעים, כמו שהבריכה היא המסגרת המכילה את מימיה. כנ"ל הדבר נכון לגבי הזמן, והאנלוגיה הרווחת של הזמן הוא לישר, ציר הזמן, בו לכל אירוע יש מיקום על גבי הציר, והאירועים הזמניים את אותו יחס סדר שנקודות על הישר מקיימים – לכל שתי נקודות או שהאחת ימנית לשנייה, או שהשנייה ימנית לראשונה, וכן שלכל

שלוש נקודות אם האחת מימין לשנייה, והשנייה מימין לשלישית, אזי הראשונה ימנית לשלישית (מה שקוראים בלימודי המתמטיקה במערכת החינוך "כלל המעבר", או מה שגם נקרא טרנזיטיביות, שלא חייב להיות רק עבור שיוויון אלא יכול להתקיים גם עבור יחסים אחרים). בגישה הזו הזמן אובייקטיבי, נתון, והאירועים מתקיימים "בתוכו". בתוך כך גם אפשר לנצל את הזמן, לעשות בפרק זמן מסוים דבר אחד או דבר אחר וכו'. תפיסת הזמן הזו מניחה בבסיסה את הזמן כ-"זמן ריק". דבר זה גם בא לידי ביטוי באימרה היומיומית של "לא לעשות כלום". הפועל היוצא של הזמן הזה הוא זמן השעון, הזמן הברוקרטי שקובע כי שיעור הוא 45 דקות, יום עבודה הוא 9 שעות וכו'.

הגישה של לייבניץ למושג הזמן הייתה שונה בתכלית. לדידו, הזמן, כמו גם המרחב, וכן גם כל יתר הדברים, אינם מכלים, אינם נתון אובייקטיבי שהאירועים מתקיימים בהם, אלא הזמן והמרחב הינם תוצר של היחסים בין הדברים (להם לייבניץ קורא מונדות). גישה זו של לייבניץ עדיין לא

מייצגת נאמנה את העמדה השנייה שבאה לידי ביטוי בדיונו. שכן לפי לייבניץ כל הדברים כבר נקבעו מראש עבור כל מונדה, ומתוך כך גם הזמן. הוא איננו מיכל כפי שהגה זאת ניוטון, והוא מוסק, מופשט, מהיחסים בין הדברים, אך עדיין מדובר בדבר מה שפשוט קיים כיחס אובייקטיבי.

העמדה השנייה שהובאה בדיונו גרסה כי הזמן הוא תוצר של פעולה. דהיינו, כאשר אדם פועל, כאשר את לוקח את עיתותיו בידיו, אזי ניתן לומר שיש לו זמן. ועל-כן, אפשר לשמוע לא מעט אנשים שאומרים כי "אין להם זמן", כביכול באומרים שאין להם מספיק מן הזמן, מזמן השעון שאותו ניתן לספור ולכמת, בעוד שהם אומרים שאין להם זמן, דהיינו, אין הם פועלים את פעולתם, כפי שהלב שלהם מורה להם; הסימפטום לכך הוא שאין להם זמן.

בוודאי שיש עוד רבות לומר
ביחס אל הזמן, ובעיקר אל
המוות, שהוא בן הלוויה
האמיתי שלו, אך אני
לדברים אלו לעת-עתה.

ביחס למפגשינו, בזמן
דיבורינו על הזמן, בזמן
המפגש בעודנו משוחחים על
הנושא, נוכחתי כיצד in
vivo, בפועל, הדברים
התממשו וכי נוצר זמן. אני
מאמין שעבור כל מי שנכח
בפגישתנו המיוחדת, כפי שגם
העדויות האחרות מספרות,
נוצר זמן אחר, נקרע קרע
במסגרת הזמן הרגיל, זמן
השעון, והופיע זמן אחר, אי
שקיים בפני עצמו, ומסביבו
מי זמן השעון; הוא נוצר
כתוצאה ממעשה המפגש,
מפגש שהיה משמח מאוד,
וזהו מה שאנחנו יכולים
לקרוא לו – זמן תפס"ן.

01: 46 1/2/2022

בני נוער מעידים על היותם תלמיד בזמן
ובמקום

כסאות מוזיקליים

אלמה קוגון כהן

ספטמבר 2020 מתחילים את כיתה י' בצל מגפת הקורונה. שנה חדשה, כיתה חדשה, אותו בית ספר אבל מתחם שונה, פה אנחנו תיכוניסטים. למי שזוכר וגם למי שלא זוכר, בבית הספר באותה שנה בילינו לא יותר משבועיים וגם פה אני מגזימה. אמצע ספטמבר נכנסנו לסגר השני ולמדנו בזום. בתחילת השנה כשרק נכנסנו לכיתה כל אחד בחר כיסא ושולחן והתיישב שם. לכל אחד היה מקום. כשלמדנו בזום הסדר הזה של הכיתה נעלם. לקראת חופשת חג המולד חזרנו לבית הספר וגם אז זה היה אולי לשבוע או שבוע וחצי. אבל מחנכת הכיתה החליטה שזה הזמן להחליף מקומות. כולנו חשבנו שזה לא נכון ולא פייר. בקושי היה לנו זמן במקומות הישנים שלנו, הם סימנו לנו איזו תחושה מסוימת של יציבות במהלך כל התקופה המתעתעת הזו, הם סימנו סוג של שייכות בכיתה ומקום לחזור אליו כל בוקר. אז התנגדנו הצגנו טיעונים ואפילו כתבתי מכתב למורה שמסביר לה את דעתנו. אבל זה לא עזר... באותו יום קיבלנו טבלה חדשה שהועברה גם למורים כדי שחלילה לא יקרה מצב שהחלפנו מקום והפרנו את ה"סדר" החדש בכיתה. באותו יום

האמון שלנו במערכת ובמחנכת התערער ונפגע פעמיים, בפעם הראשונה כשלא הרגשנו שהקשיבו לנו ובכל מקרה המשיכו עם התוכנית להחלפת המקומות ובפעם השנייה כשידענו שכל המורים קיבלו את הטבלה. הרגשנו שלא סומכים עלינו.

המקום, הזמן והתלמיד

יאנה אברהמיאן

בעקבות המפגש האחרון, התחלתי לחשוב מה זה יכול להיות זמן ומקום בשביל אנשים ובמיוחד נערים ותלמידים מכיוון שאני בעצמי תלמידה ונערה. עלו לי כמה רעיונות ומחשבות. אחת מהן הייתה המקום והזמן בכיתה כי רוב הזמן אנחנו בבית בספר. בשביל תלמיד חשוב שיהיה לו

המקום שלו בכיתה כי רוב הזמן הוא נמצא במקום שלו. יש הרבה תלמידים שאיפה שהם יושבים זה מאוד חשוב בשבילם כי הם מרגישים יותר בנוח ובטוחים במקום שלהם. לדוגמה יש תלמידים שמעדיפים לענות למורה מהמקום שבו הם נמצאים ולא לקום ללוח למשל, או שיש גם כאלה שמעדיפים לשבת בסוף הכיתה כדי שפחות יראו אותם כי הם מרגישים כך יותר בנוח. לפעמים גם חשוב להם ליד מי הם יושבים כי זה גם משפיע על התלמיד על הרגשות שלו והתנהגות בגלל למשל אם לידו יושב משהו שהוא בריב אתו אז יכול להיות שיהיה קשה לשבת לידו למשך הרבה זמן. אם נחשוב

על זה אז המקום בכיתה, יכול להיות גם הזמן בכיתה כי כשאנו יושבים במקום שלנו אנחנו מבזבזים את הזמן על הרבה דברים, לדוגמה: לומדים דברים חדשים, חולמים, מעוררים מחשבות, גם חושבים על העתיד וגם משתעממים לפעמים. זה לא רק בבית הספר, בכל מקום זה כמעט אותו הדבר, בגלל שהזמן והמקום הם כל הזמן ביחד אי אפשר להפריד אותם. מכיוון שאנחנו כל הזמן נמצאים במקום כלשהו; בית, רחוב, עבודה ועוד וזמן הוא לא עוצר הוא ממשיך. ואני חושבת שבלי שנחשוב על זה או שנבין את זה, חשוב לנו המקום שלנו. במהלך כתיבתי חשבתי גם על הזמן שבעצם זמן ההווה הוא אינו קיים בגלל שמה שאני עושה עכשיו זה כבר נמצא בזמן עבר, הזמן הוא גם יחסי מכיוון שנגיד הווה שלי בשביל מישהו אחר אשר גר במקום אחר יכול להיות העבר שלו או אפילו העתיד שלו. בעצם הזמן הוא שלנו לכן זה אנחנו שיוצרים את הזמן.

מיהו תלמיד

אחמד פטימי

חכמי העולם מנסים עד היום להגדיר מה זה תלמיד אז החלטתי שאולי אני כתלמיד אוכל לשתף אתכם במחשבות שלי על מה זה להיות תלמיד. ראשית, תלמיד זה מה שמזכיר לכל ילד בימינו את המחויבות לבוא כל יום חוץ משישי שבת לבית הספר בשעה 08:00 בבוקר, להיות מסודר, מסורק ועם בגדי בית הספר שבכלל לא אוהבים, ולשבת בכיתה ולהקשיב ל"חפירות" של המורים במשך שמונה שיעורים או אפילו יותר. אבל בשבילי זה קצת אחרת. בכיתה שלנו למשל יש כמה ילדים שבאים לבית הספר ועושים "שכונה". הם מדברים בכיתה כל הזמן, עושים בעיות ואפילו כמעט שרפו את בית הספר מבלי להתכוון לכך. מה זה הדבר הזה!

אבל האמת שחשבתי שזה מה שעושה אותנו תלמידים. ההפרעה שלנו קצת מייצרת "שמחה" בכיתה. אבל לא כל סיפור נגמר בטוב הרי שכחתם את big boss, המורים, שהרי כשהילדים מדברים המורה ישר קופץ לך מול הפרצוף ואומר לך צא מהכיתה. אבל זה כבר ישן כי היום יש שיטה ממש מועילה וקלה לברוח מהכיתה לשירותים, לשבת שם איזה חמש דקות ולספור את הבלטות ולחזור. אבל יש את הסיוט הכי מפחיד לכל תלמיד זה כשהמורה שולח אותך למנהל או לרכז השכבה ומשם להורים, הלך עליך you are dead! עבור ההורים שלי לקבל שיחה מהרכז או המנהל זה להיכנס למלחמה, זה להכין נשקים בבית ולהכין גם קללות וזה יכול להגיע אפילו להידרדרות כזו

שאפילו מסלקים אותי מהבית. אז "הפרעה" בשבילי, זאת חוויה שאני באמת מציע להתנסות בה, אף על פי שאני מאמין שהרבה כבר התנסו בה אבל למי שלא עבר את זה, נקרא לזה "עולם חדש". כלומר, זה כמו להיות במתח, להרגיש מאוים כל הזמן, להיות בסכנה מול המורים ואפילו לפעמים מול ההורים.

היכן אנחנו אמורים להרגיש תלמידים?

תינה גנאדרי, ראמה

היכן אנחנו אמורים להרגיש תלמידים? אולי בבית הספר. המקום שבו כל הזמן דוחפים לנו אין סוף אינפורמציה, באופן שלרובנו לא נכנסת לראש, כשאנחנו בוהים בלוח ושומעים, ואפילו לא מקשיבים למורה שהחשק שלו ללמד הוא לא יותר מהחשק של התלמידים ללמוד, וכל זה אחרי מלחמה לא קצרה עם ההורים כשמטרתם היא שנקום מהמיטה. אז לא, בית הספר הוא לא המקום האידיאלי להרגיש בו תלמידים. עם זאת, תלמידים אנחנו יכולים להרגיש ברגע קטן בחיים כשאנחנו אומרים "אההההה" ומבינים שבחינו הייתה סוג של אשליה קטנה או גדולה שבעצם חשבנו או תיארנו לעצמנו משהוא לא נכון וכעת אנחנו צריכים להמשיך את החיים כשלמדנו משהו חדש ולנסות לנצל את זה כמה שאפשר.

נסחפתי

רומי אטיאס

הנשרה תחת הנשרה: לומר את המילה האחרונה

דניאלה סער¹

"כשהבנתי שאף אחד לא שם על מה שאני חושבת או על הדעה שלי, אז צריך לקום ולעשות מעשה", כך מסבירה את מעשיה ספיר סבח. היא התלמידה שפעלה להדחת המורה לאזרחות אדם ורטה, לפני שמונה שנים. הדברים נאמרו במהלך ראיון שערכה גאולה אבן-סער (גילוי נאות, היא אשתו של אבי) בכאן 11. הריאיון תוזמן שלא במקרה. לאחרונה עלתה בערוץ זה סדרת דרמה, "שעת אפס", המתארת עימות בין מורה לאזרחות ותלמידתו. עלילת הסדרה שאבה השראה ממקרה ורטה-סבח אך הרחיקה לכת בתיאור הדמויות באופן שמוציא את האירוע המקורי מהקשרו. ניתן לתאר את הקשר בין האירועים לבין הסדרה כמקור להשראה בלבד. הסדרה, בדומה לשיח

¹ דניאלה סער היא מורה, ותלמידה בתוכנית הכליניכא של ההוראה במקום תפס"ן – תחנה פסיכואנליטית לנוער.

התקשורתי בזמנו, כמו גם בראיון הנ"ל, ביקשה למסגר את יחסי המורה-תלמידה בתוך נרטיב צר להחריד - ויכוח פוליטי בין ימין לשמאל. מצד אחד ניצב המורה השמאלן הנאור, שיש לו איווי למסור ידע ואולי יותר מכך, לכוון צדק בכיתתו. בניגוד למדינה שהצדק והמוסר שלה מוכתבים בידי החברתי, בכיתתו ורטה הוא המצפן. מן העבר השני ניצבת התלמידה הימנית שמאופיינת בבורות. היא לא יודעת את מקומה (חוצפנית), היא לא מבינה את ההשלכות של דבריה (חסרת מודעות עצמית) והיא חסרת אמפתיה (גאוותנית).

מסגור זה עושה עוול לספיר סבח ואדם ורטה כא. נשים בשר ודם. ההיבטים החינוכיים של מקרה מורכב זה לא נרשמו בחברתי. הנרטיב הצר של השיח הפוליטי מפספס את הדקויות העדינות, אך כבדות המשקל, המאפיינות יחסי מורה-תלמידה. השיח התקשורתי שהתעקש למסגר את ההתקלות בין הנפשות כפוליטית בלבד, ומנגד השיח הבירוקרטי שדקדק באתיקה של גבולות השיח בשימועים של ורטה, הנשירו את החינוך. כך התרחשה, באופן טרגי, נשירה כפולה. ורטה פוטר מתפקידו וסבח המשיכה להסתכסך עם צוות בית הספר, עד כדי הגשת תלונה נגד המנהל במשטרה בגין תקיפתה. אני מוצאת שנשירה כפולה זו יכולה להימנע, אילו הדיבור אודות המקרה היה מבקש לרשום את ההיבט החינוכי ולהתמקד בהנשרה, של המורה ושל תלמידתו, שהתקיימו במקביל. התהליך להדחת המורה הוביל באופן בלתי נמנע להדחת התלמידה. הרי איך מה הופך מורה למורה, אם לא תלמידיו? צד אחד של המשוואה משפיע בהכרח על הצד השני. איש לא היה נבון מדי כדי לעצור את ההנשרה תחת הנשרה. בחיפוש אחר מה שזה לא היה - אמת, צדק, אתיקה - הכול יצאו בהפסד. לכן, אני מבקשת בעקבות הריאיון לדון, גם אם בדיעבד, בנשירה הכפולה ולהבינה. כיצד התרחשה הנשירה של כל אחד מהצדדים? כיצד כל צד השפיע על נשירתו של האחר? האם ניתן היה בעזרת הדיבור למנוע תהליך מסוג זה? ואם כן, איך? בכתיבתי אנסה לחלץ את האמירות הרלוונטיות מתוך הריאיון להבנת התרחשות זו, עבורנו, א.נשי החינוך שפוגשות ילדים ונוער בתהליך הנשירה אל הבגרות. כתיבה שמטרתה להבין טוב יותר את הנשירה, זו המוצלחת כמו זו הכושלת.

"זה לא היה משהו אחד שנאמר, זה משהו שהתגלגל", סבח מציינת רצף של אירועים בלתי נסבלים עבורה בכיתתו של ורטה. בקצה רצף זה נקעה נפשה של סבח. לצערי הריאיון לא מתאר ניסיון להעמיק באותו בלתי נסבל של סבח, לא באופן מתמשך, ולא באותו יום שבו החליטה לעשות מעשה. הדיבור שלה אודות אותו יום, המפגש המסוים ההוא עם ורטה, יכול היה ללמד אותנו מדוע בחרה להתמקם מחוץ לכיתתו של ורטה תוך דחיקתו החוצה ממנה. סבח מציינת שהדברים נאמרו בשיעור מורשת ישראל, אז אבן-סער שואלת את ורטה: "אז אולי זה לא היה המקום הנכון להביא בו את עמדותיך?". ורטה טוען לגיטימיות של דבריו במסגרת דיסציפלינה זו וקושר אותם אל סוגיות שעולות באופן טבעי בשיעור, כמו פוליטיקה, סוגיות אקטואליות וזכויות אדם. ורטה מתאר את עצמו כמי שמשתמש בדיבורה של הכיתה כחומר גלם עמו הוא פועל. ורטה מספר כיצד תלמיד העלה את הטענה לפיה צה"ל הוא הצבא המוסרי בעולם, "פתחנו על זה דיון". השימוש של ורטה בגוף ראשון רבים, "אנחנו", צורם לי כמחנכת ומעורר בי תהיות - מי זה "פתחנו"? אתה או התלמידים? כיצד ורטה התמקם בדיבורו ביחס לסוגיות המורכבות שהתעקש לעסוק בהן בשיעוריו?

שאלת ההתמקמות של ורטה ביחס לכיתה מתחדדת עבורי נוכח תגובת הנגד של סבח. תחושת האין

ברירה שהיא מתארת, יחד עם פנייתה אל גורמים בעלי כוח והשפעה (כמו שר החינוך דאז שי פירון, וגם לפעילי ימין קיצוני, כהניסטים, כדוגמת מיכאל בן ארי, ברוך מרזל ואיתמר בן גביר). סבח חיפשה מי שיפעיל את מלוא אונו במקומה כנגד ורטה וידחוק אותו החוצה מהכיתה. מכך ניתן ללמוד שזוהי תגובה לדחיקתה שלה ושל דיבורה החוצה ועל תחושת חוסר אונים עמוקה שהניעה אותה. נדמה כי במפגש עם סבח, ורטה גילם פונקציה עוצרת עד כדי סירוס של שם האב. במשחק החיים, בו יש להתנסות בבית הספר לפי פרויד, ורטה לימד את סבח שלדיבור שלה אין מקום בסדר החברתי. סבח התעקשה נגדו כי איפכא מסתברא, זה

הדיבור שלו שאין לו מקום בשדה החברתי ופנתה אל אחר גדול, גדול ממנו. היא גייסה כוחות חיצוניים, גדולים וחזקים ממנה ומורטה, מנקודה וזו והלאה הם הפכו לפיונים במשחק אחר לגמרי. שאיננו מן הסדר של משחק החיים הבית ספרי. הטון של הדיבור מוכתב בידי כוחות המקיימים ביניהם מלחמת חורמה.

החרם, בדומה למלחמת החורמה, מסמן סובייקט בתו חריג ומבקש להנשירו אל סופו המוחלט. בנקודת קיצון זו הסובייקט משלם באופן גמור, שאין לו הופכין, בגופו או בנפשו. ההחרמה את ורטה פעלה כחרב פיפיות כנגד סבח. אי אפשר להחרים אותו מבלי להחרים אותה, כאמור אין מורה בלי תלמיד. שניהם הוחרמו ונשרו מהפונקציה שלהם בשדה החברתי - ורטה מתפקידו כמורה וסבח מתפקידה כתלמידה. יתרה מזאת, השניים שילמו, כל אחד בדרכו במטבעות של הווייתם. אובדנו של ורטה מוכר לנו, אובדן עבודתו, וגם נרמז על ההשלכות של המקרה על חיי משפחתו, דרך סבלה של אשתו בצירים שנמשכו שבועות. אך החידוש המשמעותי בעיני ראיון זה הוא המחיר ששילמה סבח. היא מספרת שלא השתתפה בנשף סיום י"ב, "שכולם מחכים לו. [אבן-סער : למה?] מי ירצה לראות את הפרצוף שלי?". ההנשרה את סבח מהשדה החברתי התקיימה לא רק מצידה של קבוצת השווים, אלא גם מצידו של המוסד. "לחלוקת תעודת בגרות לא קראו לי והייתי צריכה להוציא את תעודת הבגרות שלי מהארכיון". זוהי בחירה מצערת ולדעתי גם שגויה של המוסד. החברתי היחיד שקיבל אותה ובחוסר רב, הוא ימין קיצוני-כהניסטי. לכן אינני מופתעת שגם שנים לאחר מכן, סבח

מחזיקה באותן עמדות ולא מביעה אמפתיה או רגש כלשהו נוכח הקשיים שורטה העלה בראיון. במלחמת חורמה אין מקום לחמלה, או כפי שמזהיר אותנו רבי אלעזר במדרש תנחומא, לרחמים: "כל שנעשה רחמן על האכזרים, לסוף נעשה אכזר לרחמנים".

ממש בסופו של הריאיון, אבן-סער מציעה פרשנות של הסיטואציה שחורגת ממסגור השיח בין השניים כשיח פוליטי בלבד, של ימין-שמאל. אז אומר ורטה, לדעתי, את הדבר החשוב ביותר בריאיון: "אולי אחד המקומות שאני יודע שטעיתי בהם, אני זוכר שבמקרים הראשונים שהיו ויכוחים פוליטיים בכיתה, [...] התאמצתי לנהל איתך דיון. ככל שזה התמשך אני זוכר איך הייתה לי פחות ופחות סבלנות לזה, וגם לכיתה. [...] במקום הזה אני מרגיש היה איזה מן הדהוד שלי ושל הכיתה שהחריג אותך קצת מהסיטואציה". במילים אלו ניתן למצוא את הדבר שקבע את היחס, ההתמקמות, של ורטה כלפי תלמידתו. ומה שקבע את גורל היחסים שלה עם השדה החברתי בכלל, ביחוד עם קבוצת השווים שלה. ההתמקמות של המחנך ביחס לסובייקט בכיתה בעלת השפעה על ההתמקמות של אותו סובייקט בשדה החברתי שלו בכללותו. זוהי סוגיה חשובה שלא מדוברת מספיק בקרב מחנכים ומחנכות וחשוב לתת עליה את הדעת. ההתנהגות, היחס, התגובות של המחנך ביחס לסובייקטים אותם אנו מלמדות ממקמת אותם בתוך השדה החברתי שלהם.

המורה יכולה לחוש נטע זר, חריגה, בתוך הכיתה. היא נציגת המבוגרים, יחידה לעצמה. בעודה יוצאת לקראתם, היא מותירה מאחור את הפרדס. במפגש היא מתירה להם להיכנס אל תוך פרדסה שלה ועליה לשמור שלא יפגעו - לא היא ולא הם. אך היא עלולה לשכוח שהיא-היא הפרדס. והיא זו שיכולה בדיבורה, בשפת גופה, בכל דבר שהוא, להנשיר את תלמידיה ממנו. עליה להיזהר, עליה לפתח מודעות ויחס זהיר במיוחד עבור כל מי שיכול להיות חריג. בין אם הוא מחרג את עצמו ובין אם מחרגים אותו. יש לה תפקיד כנציגת המוסד של החברתי למקם אותו בדיבור הכיתתי, בשיח, לשמור עליו ולסייע לו למצוא את הדרך להתבטא. אני מתרשמת שורטה הצליח להעניק לסבח שתי אפשרויות - להסכים עמו או לא להסכים עמו. הוא לא הצליח להמציא עבורה אופציה שלישית בכיתה - להסכים שלא להסכים.

קנאתה של אחות, פרק אחרון של הסיפור בהמשכים שהתפרסם בגיליונות זמן תפס"ן.

ניקול לימאנס

גיסיקה הופיעה בדלת ביתה של נואל בזמן שנואל וקיישוב ישנו. גיסיקה דפקה בדלת וקיישוב קם לפתוח, למרבה הפתעתו מי שהיה בדלת הייתה גופתו הרדומה של אלכס. קיישוב הכניס אותה פנימה ושם אותה על הספה, ולפתע אלכס התעורר. "שלום לך, מי אתה?" אלכס שהיה עדיין מבולבל הסתכל עליו במבט מוזר והרגיש שכל הבית זו. לבסוף אלכס הצליח להגיד משהו. "נו-נואל." הוא אמר בקול נמוך ובבלבול. קיישוב היה מבולבל ולא הבין למה אלכס אמר את השם של אשתו. "אתה מכיר את נואל?" שאל קיישוב.

"כ-כן היא אשתי."

"אשתך? מי אתה הזוי אחד? היא אשתי, התחתנו לפני שבועיים וחצי."
נואל לבסוף התעוררה ושמעה קולות בסלון. וכשהגיעה לשם נדהמה לראות את אלכס יושב בסלון.
ער לגמרי.

"א-אלכס!! אלכס, אלכס זה אתה?"

נואל רצה וחיבקה אותו חזק כל כך עד שכמעט ונחנק.
"נואל, את, את חונקת אותי." הוא אמר בקול משועשע.
"אתה, אתה חי?" היא אמרה בדמעות של שמחה.
"מה קרה לי?" הדבר האחרון שאני זוכר זה את החתונה שלנו. את הריגת כל האנשים ואת... אל
אלוהים, אבא שלך.... אני כל כך מצטער, נואל."

"זה, זה בסדר, עבר המון זמן אלכס. עברו שש שנים מאז החתונה שלנו. אחותי הכניסה אותך
לתרדמת וגרמה לי להרגיש ייסורים וכאבים הרסניים כל עוד אתה חי, אני לא הייתי מוכנה להרוג
אותך לכן סבלתי, כל השנים האלה סבלתי, אבל סוף סוף, לפני שבועיים אני וקיישוב היינו
אמורים להתחתן, רציתי להמשיך הלאה ובגלל זה, בגלל זה הרגתי אותך, או לפחות חשבתי
שהרגתי. אחותי שיחקה בי, עשתה כישוף הידמות שיגרם לי לחשוב שזה אתה אבל בעצם זה היה
נער אחר, הרגתי אותו במחשבה שזה היית אתה, אני כל כך מצטערת אלכס, אני, לא ידעתי שהיא
תחזיר אותך אלכס. סליחה."

"אל תהיי טיפשונת יפה אחת, מגיע לך להמשיך הלאה, זה לא מובן מאליו שחיות שש שנים עם
כאב בלתי פוסק, את פשוט מדהימה ובגלל טוב שלך אני אוהב אותך" אלכס אמר בעדינות
ובשקט.

נואל שמחה כל כך והתרגשה עד דמעות.

"אני, אני שמחה כל כך אלכס, אתה... אתה חי!"

נואל שרק עכשיו נזכרה שקיישוב איתם עדיין בחדר הסתובבה לעברו והסבירה לו הכול מהתחלה.
"אני מבין" הוא אמר בעצבות.

נואל ניסתה לראות אם הוא עצבני אבל בהבעתו לא היה שום טיפת כעס, רק עצבות, הפתעה
ואכזבה.

"נואל את יודעת שאני אוהב אותך כבר מלפני שנים, ואני לעולם לא אוכל לשנוא או להתעצבן
עלייך, אני פגוע ממך שהסתרת את כל זה ממני, אני לא חושב שאוכל אי פעם לסלוח לך, אבל אני
מבין אותך ומאחל לך אושר תמיד, אני אלך עכשיו לדרכי אני אפגוש אותך עם עורכי הדין לביטול
הנישואין, להתראות נואל."

"אני מבינה. תודה לך. אני מצטערת מעומק ליבי באמת סליחה קיישוב." קיישוב הנהן ויצא.
"עכשיו אלכס, תקשיב מצאתי דרך להרוג את אחותי, נוכל להרוג אותה ולחיות ביחד. כמו שתמיד
חלמנו."

"בואי נעשה את זה!"

שניהם ישבו כל היום בלתיכנן תכנית איך להרוג את ג'סיקה.

"נואל מה אם התכנית לא תעבוד?"

"עברנו הכול ביחד נוכל לעבור את כל מה שהיא מתכננת"

"צודקת." הוא חייך אליה.

"התגעגעי אלייך כל כך, הרגשתי כאילו לקחו חלק ממני."

"אני התגעגעתי אלייך גם, יפה שלי אני אוהב אותך."
שניהם ישבו שם עם לחיים מסמיקות ועיניים מחייכות.
"הולכים להרוג את המכשפה הרעה"
"בהצלחה לנו."

כמו שנאל ואלכס תכננו, אלכס הלך לפגוש את ג'סיקה.
"קראת לי, מה רצית?" שאלה ג'סיקה בחוסר סבלנות.
"אני רוצה לדבר אתך על נקמה באחותך."

"אלכס, אלכס, איזה תמים אתה. אני יודעת שאתה ונאל שלך מנסים להרוג אותי. הרי זה היה ברור ששניכם תחזרו כי אתם דביקים ומגעילים, ניסיון יפה. רק חבל שאני חכמה יותר משניכם ביחד. חשבתם שלהרוג אותי יהיה קל כל כך הא? חבל, מצטערת לאכזב" היא הרימה את שתי ידיה ואלכס התחיל לעלות ורגליו כבר לא עמדו על הקרקע, הוא ריחף באוויר.

"נואל. חמודה, תצאי לשחק, כי אם לא אלכס החמוד פה ימות."

"אלל! אל תבואי. היא מנסה להתגרות בך אל תקשיבי לה." אלכס צעק.

"חמוד מצדך שזה ממש מחליא" ג'סיקה הרימה את היד שלה והתכוונה להעיף את אלכס.

"עזבי אותו תכף ומיד!" נואל יצאה מהמחבוא שלה והעיניים שלה התחילו לזהור כמו פעם, קולה

היה חזק וגבוה, בקולה היה הד, כוחותיה חזרו אליה ברגע שאהבת חייה שהה בסכנה, כל מה שהיא הייתה צריכה זה תמריץ קטן, היא השתמשה בכל טיפת כוח שיש לה והפילה את ג'סיקה על הרצפה.

"זה על הפנים להיות למטה נכון אחות קטנה?"

נואל העיפה את הסכין לעבר ליבה של אחותה שהייתה משותקת על הרצפה, אך ברגע שהסכין הייתה קרובה מספיק, ג'סיקה נמלטה.

"חשבת שיהיה קל כל כך להרוג אותי הא?"

מסכנה שכמוד."

ג'סיקה אמרה בקול כישוף דבר מה ועצמה עיניים, נואל ניצלה את זה שג'סיקה עסוקה בדיקלום הכישוף, היא העיפה את הסכין לעבר אלכס שיתפוס אותה וידקור את ליבה של ג'סיקה אך גם זה כשל, ג'סיקה ברגע האחרון זזה.

"חחחחח, את פאתטית אחותי, את חושבת שכן פשוט יצליח להביא את מפלתי, תחשבי שוב." החיוך הזדוני שלה היה מרוח לה על כך הפרצוף.

נואל השתמשה בכל טיפת כוח שלה והצליחה לשתק את אחותה פעם נוספת, אלכס עמד מעליה ונעץ בג'סיקה את הסכין, נואל עזרה לו בעזרת כוחותיה, לאט לאט הלב של ג'סיקה

התחיל לעצור ונואל הרגישה איך טיפות הכוח שלה חוזרות אליה, איך הכוח מתחיל לזרום לה בעורקים לאט לאט עד שהוא ממלא אותה, היא הרגישה שוב פעם את החוזק שלה, את כוחות הכישוף המלאים שלה וג'סיקה מתה.

נואל הסתכלה על גופתה של אחותה חסרת החיים והתחילה לבכות. "נואל למה את בוכה? אחותך סוף סוף לא תוכל לפגוע בנו, אנחנו חופשיים"

"אני.. אני יודעת פשוט היא הייתה המשפחה האחרונה שנשארה לי ועכשיו היא, עכשיו היא מתה."

"אני מבין אותך יפה שלי, הכול יהיה טוב אל תבכי" אלכס חיבק אותה ונישק את שפתיה בחזקה.

שניהם קברו את גופתה של ג'סיקה.

אלכס ונואל חזרו לממלכה שלהם, קברו את המתים, עזרו לניצולים, ושיקמו את הארמון, הם הביאו ילדה יפת תואר לעולם, היו לה את העיניים של אלכס ואת השיער שלו, היה לה את העור ואת היופי של אמא שלה, היא הפכה לנסיכה.

ומאז, אי אפשר להגיד שכולם חיו באושר ובעושר עד עצם היום הזה, אבל הם חיים יחד וזה הופך את הכול לקל יותר.

הסוף

אחרית דבר מפי הכותבת על הסיפור קנאתה
של אחות

ניקול לימאנס

את הסיפור הזה כתבתי בגיל 14, זה הסיפור השני שאי פעם כתבתי. הייתי בתקופה לא משהו והרגשתי שאף אחד לא מבין אותי, לא המשפחה ולא החברים והכתיבה עזרה לי למצוא את הרגע הזה של ה-לבד שיכולתי לכתוב מה שרציתי מבלי שאף אחד ישפוט או יגיד על זה משהו.

כתבתי סיפור בדיוני על שתי מכשפות אחת מהן מקנאה בכל דבר, ובאחותה בעיקר ואחת מהן בטוחה בעצמה ולא מראה חולשה.

זה בעצם מה שהרגשתי באותו זמן שחלק ממני היה חסר בטחון שרצה להרוג הכול ולעזוב הכול וחלק אחר שהיה שלם עם עצמו ועם איך שאני ניסיתי להראות תמיד בטחון.

את הסוף כתבתי בכך שהם קיבלו אושר אבל עם הרבה עצב בדרך, רציתי להראות שעם כל הכאב והפגיעות שהם עברו הם מצאו אחת את השני והצליחו לבנות את חייהם ולראות את הצד האופטימי של החוויה שעברו ולא את הצדדים האפלים והשליליים.